

MAGYAR ŐSTÖRTÉNET 5.

Hétköznapok a honfoglalás krban

MAGYAR ŐSTÖRTÉNET 5.

Hétköznapiak a honfoglalás korában

Szerkesztette:

PETKES ZSOLT - SUDÁR BALÁZS

HELIKON

© Szerzők, 2017

© Petkes Zsolt, Sudár Balázs, 2017

© Helikon Kiadó, 2017

© MTA BTK Magyar Őstörténeti Témacsoport, 2017

Illusztrációk © Boldog Zoltán, Barta Balázs, Nagy Béla, Sabján Tibor, Sáfrány Andrásné, 2017

Fényképek:

Barta Balázs, Bolodár Zoltán, Csáji László Koppány, Endrődi Anna, Füredi Ágnes, Gömöri János, Hapák József, Képešy Bence, Kiss Béla, Pusztai Sándor, Sabján Tibor, Siller Irén, Somfai Kara Dávid, Mukesh Srivastava, Szőke Balázs, Szöllősy Gábor, Turcsányi Gábor, Véninger Péter, Wolf Mária

Grafika:

Boldog Zoltán, Barta Balázs, Sabján Tibor, Sáfrány Andrásné

Térképek:

Nagy Béla

Köszönettel tartozunk az alábbi személyeknek és intézményeknek:

Szabolcs online; Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár; Magyar Nemzeti Múzeum; Soproni Múzeum; Kürti Béla, régész (Móra Ferenc Múzeum, Szeged); Madaras László, régész (Damjanich János Múzeum, Szolnok)

www.helikon.hu

www.btk.mta.hu

TARTALOM

Előszó (Sudár Balázs)	7
A nomadizmus (Csáji László Koppány)	10
A nomadizmus fogalma	10
A vándorlás szempontjai	14
A nomád társadalom és gazdaság	18
A nomádok gyogyona	24
A lovak	26
Ló és ember (Kiss Attila)	26
A honfoglalás kori lovak régészeti emlékei (Vörös István)	32
A fajta kérdése (Szöllősy Gábor)	33
Avar lovak, magyar lovak: genetikai tanulságok (Priskin Katalin) ..	36
Lószerszámok (Petkes Zsolt)	41
A zabla	43
A kengyel	45
Szíjázat	46
Nyereg	47
Egyebek	49
Szekér (Sudár Balázs)	50
Állattartás	52
A honfoglalás és kora Árpád-kori állattartás régészeti emlékei (Bartosiewicz László)	52
Sertés- és szárnyacsontok, tojások (Kovács László)	59
Az állattenyésztés eszközei és építményei (Szigeti Judit)	62
Nomád állattartás – a mai Mongólia példája (Daubner György) ..	67
Mivel táplálkoznak a nomád mongolok?	78
Növénytermesztés	82
A honfoglaló magyarság növényeiről (Gyulai Ferenc)	82
Az életmód kérdése	82
A honfoglalók növénytermesztésének emlékei	84

A honfoglalók táplálékairól (<i>Gyulai Ferenc</i>)	90
A növénytermesztés eszközei (<i>Szigeti Judit</i>)	93

Vadászat	98
Vadászat a középkori Kárpát-medencében (<i>Vörös István</i>)	98
Kutyák (<i>Bárány Annamária</i>)	102
Vadászmadarak (<i>Sudár Balázs – Krekács Zoltán</i>)	104

Lakóhelyek, települések	108
A nemezház (<i>Somfai Kara Dávid</i>)	108
A falu (<i>Wolf Mária</i>)	119
Házak (<i>Wolf Mária</i>)	126
A közép- és kelet-európai várépítés kezdetei (<i>Mordovin Maxim</i>)	132
Római utak a Dunántúlon a honfoglalás korában (<i>Szilágyi Magdolna</i>)	140
Római és Karoling-örökség (<i>Buzás Gergely</i>)	145

Mesterségek	152
Fazekasság	152
A fazekasság régészeti emlékei (<i>Wolf Mária</i>)	152
A 10. századi kerámiák készítésének problémái (<i>Véninger Péter</i>)	158
Vasművesség	163
A Kárpát-medence 10. századi vasipara (<i>Gömöri János</i>)	163
A gypvasérctől a vasbucáig (<i>Thiele Ádám</i>)	168
Kovácsolás egy nomád műhelyben (<i>Füspök Zoltán</i>)	171
Ötvösség	174
A honfoglalók ékszerei (<i>Mesterházy Károly</i>)	174
A honfoglalók ötvössége (<i>Barta Balázs</i>)	183
Kismesterségek	189
Csontművesség (<i>Wolf Mária</i>)	189
Faművesség (<i>Gömöri János – Petkes Zsolt</i>)	193

Kötetünk szerzői	195

Rövidítések

B. G. = Búzás Gergely	G. J. = Gömöri János
B. L. = Bartosiewicz László	Gy. F. = Gyulai Ferenc
B. Z. = Boldog Zoltán	L. P. = Langó Péter
Cs. L. K. = Csáji László Koppány	R. L. = Révész László
D. Gy. = Daubner György	S. B. = Sudár Balázs
F. Á. = Füredi Ágnes	W. M. = Wolf Mária